

Velkomoravské legendy

Legenda = vysoce stylizovaný žánr, který pojednává o životě, smrti a zázracích světců či mučedníků. Je třeba důkladné historické kritiky.

Jindy nazývané také panonské legendy. Zabývají se životem Konstantina a Metodějem, zejména jejich působením na našem území.

Nalezneme je v edici *Magnae Moraviae Fontes Historici II*. Ta má tři části:

A. vlastní životopisy včetně veršovaných.

B. hagiografické spisy, panegyriky.

C. výňatky z liturgických textů.

Nejvýznamnějšími je *Život Konstantinův* a *Život Metodějův*. Obě legendy se nacházejí v druhé části edice a dohromady tvoří základní historické prameny moravských dějin druhé poloviny 9. Století.

Život Konstantinův

Autor je neznámý, ačkoli se uvažovalo o Klimentu Velikém či jeho bratru Metodějovi. Dílo je hojně protkáno citáty z Bible.

Podle údajů o jeho úmrtí se odhaduje, že se Konstantin narodil na konci roku 826 či na začátku roku 827. Zemřel v roce 869 ve věku 42 let. Po

Narodil se v Soluni jako nejmladší z dětí vysokého státního úředníka. Již v mládí byl velmi bystrý a inteligentní, o čemž se dozvěděl i logotet císařovny Theodory a povolal Konstantina, aby se vzdělával na císařském dvoře spolu s budoucím císařem Michalem III.

Po studiích mu byly nabízeny významné úřady, ale on o nic takového nestál a na šest měsíců se ukryl v klášteře (pravděpodobně Kleidon). Když ho našli, stal se z něj učitel filozofie – odtud jeho přízvisko Filozof.

Během svého života podnikl několik výprav ve jménu víry. Jako misii k Saracénům nebo Chazarům. Dokázal diskutovat na téma víry s kýmkoli. S židy, Araby, bezvěrci. Vždy věděl jak přesně odpovědět a poukázat na pravdu.

Kníže Rostislav požádal papeže Mikuláše I., aby mu poslal biskupa, který by byl schopen vysvětlit Moravanům víru srozumitelně a v jejich jazyce, nicméně papež odmítl a tak se Rostislav obrátil na císaře Michala III., který vyslal bratry Konstantina a Metoděje.

Podle legendy se Konstantin modlil k Bohu a ten mu za to poslal slovanské písmo, kterým začal psát evangelium. Tak byli bratři vysláni na Moravu, kde strávili necelé čtyři roky učením svých žáků, které se nakonec rozhodli vysvětlit v Římě.

Kvůli všemu cestování a strážním, které Konstantin vytrpěl, onemocněl. Podle legendy spatřil boží zjevení, oblékl se do svatého mnišského roucha a přijal druhým křtem jméno Cyril. Poté se naposledy pomodlil a zemřel.

Život Metodějův

Autorem je zřejmě Metodějův žák, není možné přisoudit autorství žádnému ze známých literárních tvůrců té doby. Dílo vzniklo zřejmě hned po Metodějově smrti v roce 886, či na začátku roku 887.

Začátek legendy se zmiňuje o významných osobách vyvolených Bohem, aby zde na zemi pomáhali lidem. Mezi tyto osoby patří pro svou dobu Metoděj.

Metoděj byl velmi moudrý a zbožný muž, díky čemuž si ho oblíbil císař. Spolu se svým bratrem Konstantinem vykonal mnoho misí ve jménu božím. Podle legendy společně zahanbili protivníky, Cyril slovem a Metoděj modlitbou.

Po Konstantinově smrti se na žádost Kocela vydal Metoděj z Říma do Panonie a zde byl ustanoven arcibiskupem obnoveného srémského arcibiskupství, které mělo obsáhnout oblast Velké Moravy a Panonie. To se nelíbilo Ludvíku Němci a jeho biskupům, kteří chtěli upevnit své postavení na Moravě. Díky tomu byl Metoděj dva a půl roku uvězněn ve Švábsku. Proti tomu zasáhl papež Jan VIII a uvrhl za to Ludvíka Němce do klatby. Navíc k němu vyslal posla, který měl Ludvíku pohrozit tresty a odvést Metoděje zpět na Moravu. Tak se i stalo a v roce 873 byl Metoděj zpět na Moravě. Nebyl to však konec jeho nesnázím. Franko – bavorská strana vedená biskupem Wichingem chtěla získat vedoucí postavení v moravské církvi a dělala Metodějovi nepříjemnosti.

V roce 882 se Metoděj vydal na svou poslední cestu do Konstantinopole k císaři Basileovi I, který vyjádřil přání se s ním spatřit. Zde byl laskavě přivítán. Je to naposledy, kdy navštíví svou rodnou vlast. Již za dva roky je zpět na Moravě, kde pracuje na překladu posledních evangelií, je už ovšem velmi nemocný. Před svou smrtí jmenuje svým nástupce Gorazda.

Život Naumův

Naum byl žákem Metodějovým a koncem 9. století se stal zakladatelem orchidského centra staroslověnské vzdělanosti. Toto dílo je zřejmě napsáno jedním žákem Klimenta Velikého. Tato legenda vypráví o událostech těsně po Metodějově smrti. K moci se dostává biskup Wiching, který nechá Metodějovi učedníky pochytat, mučit nebo je prodá židům. Naum byl pravděpodobně jeden z těch, kteří byli prodáni židům. Ti je odvezli do Benátek, kde měli v úmyslu dále s Metodějovými přívrženci obchodovat. Naštěstí tou dobou pobýval v Benátkách císařův muž, který hned všechny vykoupil a vzal je sebou do Konstantinopole. Zde někteří zůstali pod císařovou ochranou, jiní odešli do Bulharska, stejně tak i Naum. Legenda dále vypráví, že Moravané byli bohem potrestáni za jejich vyhnání tím, že na Velkou Moravu a Panonii začali podnikat nájezdy Maďaři.

Kritické vydání:

Magnae Moraviae Fontes Historici II. Edd.: Dagmar Bartoňková- Zdeněk Masařík-Radoslav Večerka-Lubomír Havlík-Jaroslav Ludvíkovský. Brno 1967.

<http://www.cormierop.cz/Magnae-Moraviae-Fontes-Historici.html>

Literatura k dalšímu čtení:

HAVLÍK, Lubomír E. *Kronika o Velké Moravě*. Brno 1987.

CDB I, s. 21–22, č. 25.